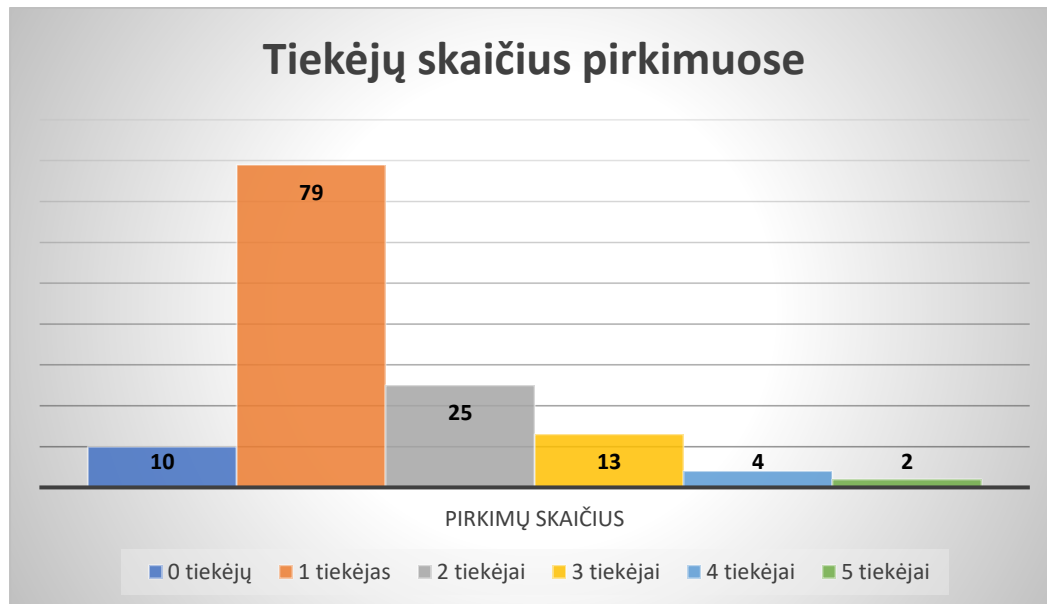
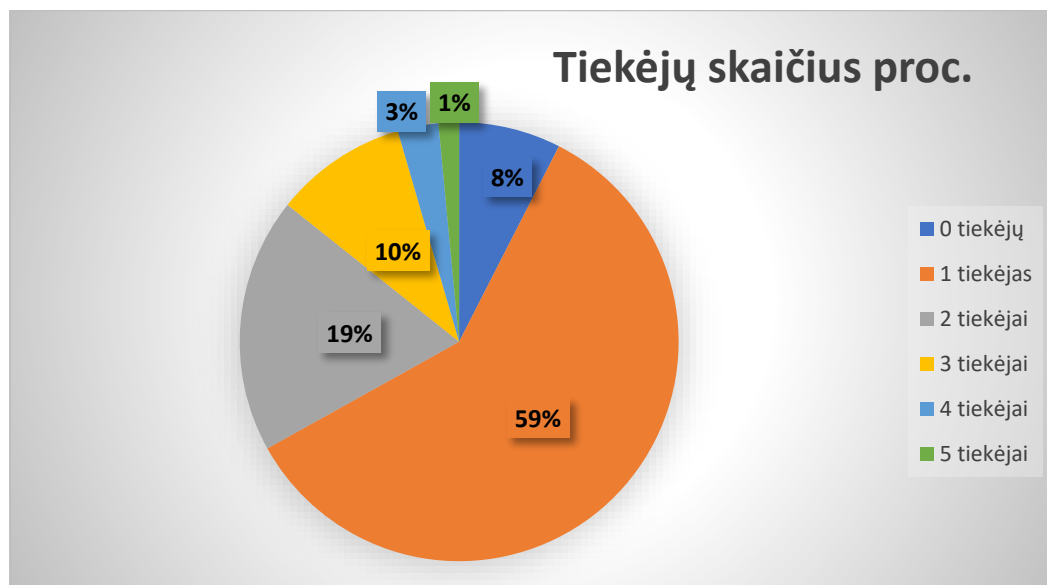

Viešųjų pirkimų tarnyba (toliau – Tarnyba) atliko 263-ių informacinių technologijų (toliau – IT) pirkimų (BVPŽ kodas 72200000), vykdytų 2018-01-01 – 2018-06-30 laikotarpiu, nustatytų kvalifikacinių reikalavimų analizę. Analizės tikslas – išsiaiškinti, ar nustatyti kvalifikaciniai reikalavimai turi įtakos dalyvių skaičiui IT sektoriuje.

Atliktos analizės duomenys parodė, kad minimu laikotarpiu vykdytuose pirkimuose dalyvių skaičius yra mažas, dažnai pirkimuose susiduriama su vieno dalyvio/vieno tiekėjo problema. Dalyvių skaičius nurodytas žemiau pateiktoje diagramoje.

1 pav.

2 pav.

Įvertintus perkančiųjų organizacijų pateiktų procedūrų ataskaitų duomenis, nustatyta, jog iš 133 pirkimų 10 pirkimų perkančiosios organizacijos negavo nė vieno pasiūlymo (8 procentai visų pirkimų), 79 pirkimuose dalyvavo ir laimėjo vienas tiekėjas (59 procentai visų pirkimų), 44 pirkimuose dalyvavo du ar daugiau tiekėjų (33 procentai nuo visų pirkimų), tačiau tiekėjų skaičius neperkopė 5. Vidutiniškai 133 pirkimuose dalyvavo po 1.45 dalyvio. Pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis 2017 metų pradžioje veikiančių IT sektoriaus įmonių buvo 3093

(<https://ivpk.lrv.lt/uploads/ivpk/documents/files/Naujienos/IT%20Lietuvoje%202017.pdf>). Iš to galima daryti išvadą, jog dalyvių skaičius pirkimuose, galėtų/turėtų būti didesnis nei yra dabar.

Ribojantys kvalifikaciniai reikalavimai

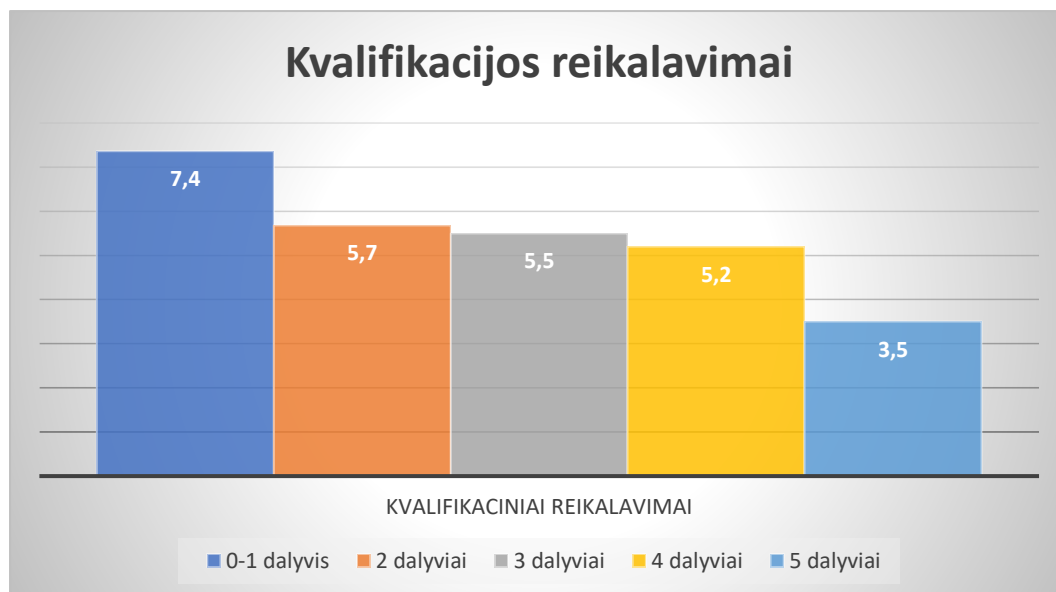
Tarnyba pastebi, jog, vykdant pirkimus, yra daugybė veiksnių, galinčių nulemti dalyvių suinteresuotumą ir galimybę dalyvauti pirkime, pavyzdžiui, įmonės finansiniai bei žmogiškieji ištekliai, patirties stoka, veiklos kryptingumas. Vienas iš nuo dalyvio nepriklausančių veiksnių, galinčių ir dažnai lemiančių nedalyvavimą pirkimuose – nustatyti ribojantys kvalifikacijos reikalavimai.

Dažniausiai konkurencija ribojama dėl:

- a) kvalifikacijos reikalavimų gausos;
- b) nepagrįsto kelių ar daugiau savo esme skirtingų kvalifikacijos reikalavimų sujungimo į vieną reikalavimą;
- c) tiekėjo specialistui nebūdingų kompetencijų priskyrimo;
- d) specifinių reikalavimų.

a) Kvalifikacinių reikalavimų gausa

Keliamų tiekėjams bei jų turimiems specialistams kvalifikacijos reikalavimų gausa dažnai lemia, kad nebelieka konkurencijos ir pirkime dalyvauja tik vienas tiekėjas. Iš anksčiau minėtų pirkimų, dėl kurių Tarnyba yra gavusi procedūrų ataskaitas, pateiktoje diagramoje matyti, kokią įtaką kvalifikacijos reikalavimų gausa daro dalyvių skaičiui (3 pav.). Diagramoje matyti, jog pirkimuose, kuriuose pasiūlymą pateikė po 1 dalyvį, buvo iškelti vidutiniškai 7,4 kvalifikaciniai reikalavimai, kuriuose pasiūlymą pateikė po 2 dalyvius, buvo iškelti vidutiniškai 5,7 kvalifikaciniai reikalavimai, kuriuose pasiūlymą pateikė po 3 dalyvius, buvo iškelti vidutiniškai 5,5 kvalifikaciniai reikalavimai, kuriuose pasiūlymą pateikė po 4 dalyvius, buvo iškelti vidutiniškai 5,2 kvalifikaciniai reikalavimai, kuriuose pasiūlymą pateikė po 5 dalyvius, buvo iškelti vidutiniškai 3,5 kvalifikaciniai reikalavimai.

3 pav.

b) Nepagrįsto kelių ar daugiau savo esme skirtingų reikalavimų sujungimas į vieną reikalavimą

Analizuojant pirkimus, pastebėta, jog perkančiosios organizacijos dažnai nepagrįstai sujungia kelis savo esme skirtingus kvalifikacijos reikalavimus į vieną, taip dalyviams neleidamos įrodyti turimos patirties keliomis sutartimis, pavyzdžiui:

- 1) *Tiekėjas per pastaruosius 3 (trejus) metus arba per laiką nuo tiekėjo įregistravimo dienos (jei tiekėjas vykdė veiklą mažiau nei 3 (trejus) metus) yra tinkamai ir laiku įvykdęs ar vykdo ne mažiau kaip 1 (vieną) sutartį, susijusią su perkančiojoje organizacijoje įdiegtos Oficialiosios statistikos portalo arba lygiavertės informacinės sistemos priežiūra. Lygiaverte informacine sistema yra laikoma sistema, kuri yra realizuota lygiaverčių Oficialiosios statistikos portalui technologijų pagrindu ir kurios funkcionalumas ir architektūra yra lygiaverčiai Oficialiosios statistikos portalo funkcionalumui ir architektūrai. Lygiaverte Oficialiosios statistikos portalui ar informacinei sistemai yra laikoma sistema, tenkinanti šiuos kriterijus:*
 1. *Lygiaverčiu Oficialiosios statistikos portalo ar informacinės sistemos funkcionalumui yra laikomas funkcionalumas, apimantis statistinės informacijos surinkimą, jos paruošimą publikavimui ir publikavimą viešojoje elektroninėje erdvėje interaktyvių lentelių, grafikų bei žemėlapių pavidalu.*
 2. *Lygiaverte Oficialiosios statistikos portalo ar informacinės sistemos architektūrai yra laikoma architektūra, apimanti du susijusius komponentus – vidinį ir išorinį portalus, kurie yra eksploatuojami skirtingoje kompiuterinės technikos infrastruktūroje ir kurių naudojimas yra grindžiamas internetine prieiga, o naudotojo sąsaja yra pateikiam naršyklėje, HTML pagalba.*
 3. *Lygiaverte Oficialiosios statistikos portalo ar informacinės sistemos technologinei platformai yra laikoma technologinė platforma, apimanti visus Oficialiosios statistikos portalo technologinės platformos komponentus (Esri ArcGIS, Liferay Portal, Apache Tomcat, Java SE, Spring Framework, PrimeFaces, AngularJS, Oracle Application Express, Oracle Database 11g, Oracle Business Intelligence 11g) arba jiems lygiaverčius.*
- 2) *Tiekėjas per paskutinius 3 metus arba nuo tiekėjo įregistravimo dienos (jeigu tiekėjas vykdė veiklą mažiau nei 3 metus) turi turėti sėkmingai įvykdytą ar vykdomą bent vieną panašių paslaugų tiekimo sutartį. Įvykdyta sutartis arba vykdomos sutarties įvykdyta dalis yra ne mažesnė nei 0,3 visos pasiūlymo kainos (Eur su PVM). Panašių paslaugų teikimo sutartis yra laikoma ta sutartis, kurios metu buvo teikiamos kūrimo ar priežiūros ir vystymo (modifikavimo) paslaugos ne žemesnei nei 2 kategorijos informacinei sistemai ar posistemai, kuri pasižymi šiomis savybėmis:*
 - a) *sukurta panaudojant internetines technologijas (ASP.NET, .NET arba lygiavertės);*
 - b) *duomenų valdymui naudoja perkančiosios organizacijos turimą MS SQL duomenų bazių valdymo sistemą arba lygiavertę;*
 - c) *sistemoje realizuotas portalas elektroninių paslaugų teikimui;*
 - d) *realizuoti vienpusiai ar dvipusiai periodiniai automatizuoti duomenų mainai naudojant žiniatinklio paslaugų (angl. Web service) technologiją su kitomis informacinėmis sistemomis ar registrtais;*

- e) realizuota integracija naudojant WS-Security (Web Services Security) principą;*
- f) šioje sistemoje vystymo paslaugų apimtis buvo ne mažesnė kaip 6000 val. per 3 metus.*

Pateikiamuose pavyzdžiuose nurodoma, kad **visus** reikalavimus tiekėjas turėtų įrodyti pateikdamas **vieną sutartį**, nors, Tarnybos nuomone, pačios patirtys galėtų būti įgytos skirtingomis sutartimis. Todėl reikalavimai turėtų būti taisomi, nurodant, kad **išvardintos patirtys gali būti įgytos tiek vienoje, tiek ir keliose sutartyse**. Pavyzdyje 1) 3 punkte nurodomi visi technologinės platformos komponentai, kuriuos turi perkančiosios organizacijos informacinė sistema, todėl kyla klausimai, ar atskiromis sutartimis įgyta patirtis su nurodomais komponentais nebūtų pakankama įgyvendinti būsimą sutartį, kiek tiekėjų galėtų atitikti nustatytą kvalifikacijos reikalavimą. Pavyzdyje 2) f dalyje nurodoma paslaugų teikimo apimtis per 3 metus, neatsižvelgiant į tai, kad tiekėjo prieš tai įgytos sutarties trukmė, pirma, neprivalėjo būti 3 metai, antra, sutarties apimtis išreiškiama per sutarties vertę.

c) Specialistui nebūdingų kompetencijų priskyrimas

Apie 80 procentų aukščiau nurodytu laikotarpiu analizuotų pirkimų, kuriuose prašoma tiekėjo turėti projekto vadovą, perkančiosios organizacijos reikalauja, kad projekto vadovas būtų įgijęs vadovavimo konkrečios informacinės sistemos kūrimo, modernizavimo ar priežiūros srityje patirtį. Pvz.:

- a) praktinė patirtis per pastaruosius 5 metus vadovaujant ne mažiau kaip 1 sėkmingai įgyvendintam projektui informacinių technologijų srityje, kurio metu buvo sukurta ir įdiegta informacinė sistema arba suteikta informacinės sistemos priežiūra ir atliktas informacinės sistemos modernizavimas ir kuria gali naudotis ne mažiau kaip 1 000 registruotų informacinės sistemos naudotojų ir yra įdiegta ne žemesnė nei bendradarbiavimo lygio elektroninė paslauga, kuri turi ne mažiau kaip 3 sąsajas su išorinėmis informacinėmis sistemomis ar registrais ir geografinės informacijos tvarkymo ir dinaminio žemėlapių atvaizdavimo priemonės, pritaikytas dirbti internete. Vykdyto projekto vertė, neskaičiuojant techninės ir licencinės programinės įrangos, turi būti ne mažesnė nei 0,5 numatomos maksimalios pirkimo sutarties vertės.*
- b) patirtis vadovaujant bent 1 (vienam) užbaigtam personalo valdymo, darbo laiko ir darbo užmokesčio apskaitos sistemos, kuria gali naudotis ne mažiau kaip 100 naudotojų, kurių dalis gali būti ne mažiau kaip 3 (trijuose) geografiškai nutolusiose padaliniuose, diegimui;*
- c) patirtis vadovaujant bent 1 (vienam) personalo valdymo, darbo laiko ir darbo užmokesčio apskaitos sistemos, kurioje galima apskaityti ne mažiau kaip 1000 darbuotojų, diegimui.*
- d) Vadovavęs (vadovauja) bent 1 (vienam), projektui, kuriame buvo įvykdytas sukūrimo ir įdiegimo techninis projektas IS/R, galinčios sąveikauti su ne mažiau kaip 5 (penkių) kitų organizacijų informacinėmis sistemomis/registrams, iš kurių buvo gaunami duomenys, taip pat buvo rengiami (renkami, analizuojami, koreguojami, transformuojami, nuasmeninami) ir sukeliami duomenys į informacinę sistemą bei vykdoma duomenų sukėlimo kokybės priežiūra, kūrimo ir diegimo techninė priežiūra (diegėjo parengtos IS/R projektavimo ir diegimo dokumentacijos kokybės kontrolė, pagalba atliekant sistemos priėmimo testavimą ir bandomąją eksploataciją).*

Projekto vadovo funkcijos, kurias jis atlieka vykdamas sutartis, yra susijusios su projekto valdymu, t. y. jis yra tarpinė grandis tarp IT kvalifikaciją turinčių specialistų ir perkančiosios organizacijos, jis atlieka projekto vadybininko funkcijas. Tokiu tikslu ir prašoma, kad jis turėtų projekto vadovo kvalifikaciją, grindžiamą PMP, PRINCE2 arba lygiaverčiu tarptautiniu mastu pripažįstamu sertifikatu ar kitu lygiaverčiu dokumentu. Tarnyba pažymi, jog projekto vadovui dėl patirties galėtų būti keliamas reikalavimas „*vadovavęs bent vienam IT sistemų kūrimo ir diegimo, modernizavimo ar priežiūros projektui*“, bet neapibrėžiant konkrečių projektų.

Abejonių dėl pagrįstumo taip pat kelia ir tokio pobūdžio reikalavimai:

- a) *Programuotojo patirtis dalyvaujant bent 1 (viename) įvykdytame projekte **personalo valdymo, darbo laiko ir darbo užmokesčio apskaitos sistemą įmonėse (įstaigose ar organizacijose), turinčiose ne mažiau kaip 1000 darbuotojų.***
- b) *Programuotojo praktinė patirtis bent 1 įvykdytame **dokumentų valdymo sistemos kūrimo arba priežiūros projekte;***
- c) *Tiekėjas paslaugų atlikimui turi turėti bent 1 (vieną) informacinių sistemų duomenų bazių specialistą, kuris dalyvavo bent 1 (viename) sėkmingai pabaigtame **sveikatos priežiūros informacinės sistemos diegimo projekte per pastaruosius 3 metus.***

Minimais atvejais nėra svarbus vykdytos sutarties pobūdis, nes nurodyti specialistai dirba pagal jiems suformuotas užduotis. Pavyzdyje a) ir b) turėtų būti nurodyta, kokios patirties yra reikalaujama, pvz. „*programuotojo darbo patirtis bent 1 sėkmingai pabaigtame IS sukūrimo ir/ar modernizavimo projekte per pastaruosius 3 metus*“, „*ne trumpesnė nei 3 metų darbo patirtis integruojant tinklinių paslaugų pagrindu informacines sistemas*“, bet nenurodant, kokias konkrečias funkcijas atlieka informacinė sistema. Pavyzdyje c) duomenų bazių specialistui nurodoma turėti patirties „*sėkmingai pabaigtame sveikatos priežiūros informacinės sistemos diegimo projekte*“, tačiau nenurodoma, kokią patirtį jis turėjo įgyti ir kodėl konkrečiai ji galėjo būti įgyta tik diegiant *sveikatos priežiūros informacines sistemas*. Šiame reikalavime galima būtų nurodyti pvz. „*dalyvavusį bent 1 (viename) projekte, kurio metu buvo atsakingas už duomenų bazių tarp skirtingų sistemų sąsajų sukūrimą*“.

d) Specifiniai reikalavimai

Dažnai pasitaiko, kad perkančiosios organizacijos kelia reikalavimus tiekėjui, apibūdinamos IT sistemą pagal jos atliekamas funkcijas, bet negebėdamos pagrįsti, kuo ji yra technologiškai sudėtingesnė ar pranašesnė už kitas IT sistemas, skirtas kitokiems poreikiams tenkinti. Pvz.:

- a) *Tiekėjas per pastaruosius 3 metus arba per laiką nuo tiekėjo įregistravimo dienos (jeigu tiekėjas vykdė veiklą mažiau nei 3 metus) turi būti sėkmingai įvykdęs **nemažiau kaip vieną (0,7 perkamo objekto apimties) laboratorinės informacinės sistemos kūrimo, modernizavimo ar priežiūros sutartį.***
- b) *Tiekėjas per pastaruosius 3 metus arba per laiką nuo tiekėjo įregistravimo dienos (jeigu tiekėjas vykdė veiklą mažiau nei 3 metus) turi būti sėkmingai įvykdęs **nemažiau kaip vieną mokymo įstaigų informacinių sistemų kūrimo ar priežiūros sutartį, kurios vertė ne mažesnė kaip 0,7 pirkimo objekto vertės.***

Perkančiosios organizacijos neturėtų nurodyti, kokios sistemos buvo kuriamos ar modernizuojamos pagal jų paskirtį, tačiau pagrįstais atvejais galėtų nurodyti jų architektūros sudėtingumą, minimalų integracijų skaičių ir t.t.

Kiti pastebėjimai

Analizės metu Tarnyba pastebėjo, jog 2 iš 5 pirkimų kokybės vadybos sistemos ir aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartai, numatyti Viešųjų pirkimų įstatymo 48 straipsnyje, yra priskiriami prie kvalifikacijos reikalavimų. Tarnyba pažymi, jog **2017 m. liepos 1 d. įsigaliojus naujam Viešųjų pirkimų įstatymui, keliamas reikalavimas turėti tam tikrą standartą neturėtų būti priskiriami prie kvalifikacijos reikalavimų.**